

maart 2024, jaargang 55 nummer 1

URTICA

natuurstudie • natuurbeleving • natuurbescherming

*Mededelingenblad KNNV
afdeling Wageningen en omstreken
Vereniging voor Veldbiologie*

KNNV, afdeling Wageningen en omstreken, Vereniging voor Veldbiologie
Opgericht 1910
Afdelingsereleden
Geoske Sanders, Bart Heijne, Margreet Stadig

URTICA, Mededelingenblad van KNNV, afdeling Wageningen en omstreken, verschijnt viermaal per jaar.
55^e jaargang, nummer 1, maart 2024

Website: wageningen.knnv.nl
Facebook: www.facebook.com/KNNVwageningen

Bestuur

Voorzitter

- Patricia Wagenmakers (voorzitter@wageningen-eo.knnv.nl)

Secretaris

- Huub Löffler (secretaris@wageningen-eo.knnv.nl)

Penningmeester/Ledenadministrateur

- Ad Plaizier (penningmeester@wageningen-eo.knnv.nl)

Bestuurslid Natuurbescherming en Jongerenwerkgroep

- Taric Schrader (taricschrader@gmail.com)

Bestuurslid

- Ernst van Rijssel (ernst.v.rijssel@gmail.com)

Redactie URTICA

Redactie en kopij: urtica.knnv@gmail.com

Lambert van Gils (lambertvangils@gmail.com); 06 - 23 44 78 65)

Huub Löffler (huubloffler@gmail.com); 0317 - 41 76 27)

May-Anne Plaizier (may-anne@planet.nl); 06 - 46 41 31 93)

De URTICA alleen digitaal ontvangen? Geef dit door aan de penningmeester!

Werkgroepen en commissies: zie voorlaatste pagina.

Lidmaatschap per jaar inclusief het kwartaalblad Urtica en het landelijk blad Natura

Contributie per jaar	2024	2025*
Gewone leden	€ 34,50	
Huisgenootleden	€ 13,50	
Jeugdleden (t/m 25 jaar)	€ 20,00	
Urtica-abonnee	€ 13,00	
Sympathisanten	€ 50,00	

* ter bespreking op de ALV.

De jaarlijkse contributie dient uiterlijk 1 mei te zijn overgemaakt op rekeningnummer NL82 TRIO 0320 4519 33 t.n.v. 'KNNV afd Wageningen eo'. Na 1 mei wordt € 2,50 extra in rekening gebracht. Bij voorkeur betaalt u de contributie via een automatische incasso: u kunt daarvoor contact opnemen met de penningmeester. Een verzoek tot het beëindigen van het lidmaatschap dient te geschieden bij de ledenadministrateur. Opzegging kan alleen per 1 januari van het eerstvolgende jaar, mits de opzegging uiterlijk 30 november van het lopende jaar is ontvangen. Indien u nog geen lid bent en belangstelling hebt om lid te worden, dan kunt u vrijblijvend contact opnemen met de ledenadministrateur (zie het e-mailadres hierboven).

Advertenties

Indien u als bedrijf, organisatie of lid belangstelling hebt om te adverteren in de Urtica kunt u vrijblijvend contact opnemen met de penningmeester (penningmeester@wageningen-eo.knnv.nl).

De volgende Urtica verschijnt rond 1 juni 2024. Kopij uiterlijk inleveren op 1 mei 2024.

Ontwerp kافت: Bart Heijne

Foto achterkant: Marijke van der Giessen (Brandnetels)

Foto voorkant: Insecten- en plantenexcursie in de Wageningse Bovenpolder **Foto:** Francisca Sival.

Werkgroepen

Amfibieën en reptielen werkgroep

- Laura Zeeman (laurazeeman@gmail.com)

Insectenwerkgroep

- Jinze Noordijk (jinzenoordijk@hotmail.com; 0317 - 41 91 89)

Jongerenwerkgroep

- Taric Schrader (knnv.jongeren@gmail.com)

Korstmossenwerkgroep

- Christa Heyting (c.heyting10@hetnet.nl; 0318 - 41 56 73)

Mossenwerkgroep

- André van Lammeren (a.vanlammeren@chello.nl; 0318 - 41 54 79)
- Roel Lemmens: (rhmj.lemmens@xs4all.nl; 0488 - 45 20 24)

Nachtvlinderwerkgroep

- Maurice Franssen (fransseq@xs4all.nl)
- Ineke Ammerlaan (ineke_ammerlaan@hetnet.nl; 0318 - 41 49 36)

Paddenstoelenwerkgroep

- Eric Minke (minkesuz@outlook.com)

Plantenwerkgroep

- Ina van Keulen (Ina.vanKeulen@chello.nl; 0318 - 43 00 62)

Vleermuizenwerkgroep

- Astrid Kwakkel (knnv.vleermuizen@gmail.com, 06 - 28 11 45 43)

Vlinders- en libellenwerkgroep

- Sjoerdje de Boer (s.boer816@upcmail.nl)

Vogelwerkgroep

- Lijbert Brussaard
- Ria Peters (secretaris.vwg.wageningen.eo@gmail.com; 06 - 57 63 33 89)

Commissies

Boekenverkoop Nieuwe boeken van de KNNV Uitgeverij

- Peter Goedhart (boekenverkoop@wageningen-eo.knnv.nl; 0317 - 41 85 59; 06 - 41 27 12 61)

Inventarisatiecommissie

- André van lammeren (van lammeren@chello.nl)
- Gert-Jan Speckmann (inventarisatiekaarten en ecotopen; gertjan.speckmann@gmail.com; 0488 - 45 11 31)

Natuurwandelingen donderdagochtend

- Rhea Rekker (rhea.001@hetnet.nl), Riek Hartevelde en Eric Minke

Natuurwandelingen zondag

- Frans Jacobs (jacobs12@kpnplanet.nl)

Natuuracademie

Ineke Ammerlaan (Ineke_ammerlaan@hetnet.nl) en Gert van Maanen

PR-kraam

- Rhea Rekker (rhea.001@hetnet.nl),

Tweedehandsboeken; inname en verkoop

- Carleen van den Anker (carleenvdanker@gmail.com; 0317 - 42 01 21)

Websitebeheer en nieuwsbrief

- Anneke Löffler en May-Anne Plaizier (webmaster@wageningen-eo.knnv.nl)

Vertrouwenspersonen

- Binnen de KNNV vinden we dat we met respect met elkaar moeten omgaan. Als u vindt dat dat om wat voor reden niet gebeurt, neem dan contact op met het bestuur, de vertrouwenspersonen van de landelijke KNNV of de vertrouwenspersonen van het vrijwilligerscentrum van de gemeente Wageningen.
- De vertrouwenspersonen van de landelijke KNNV zijn:
Tineke Hirschler en Willem Jan Hoeffnagel (vertrouwenspersoon@knnv.nl).
- De vertrouwenspersonen van het Vrijwilligerscentrum van de gemeente Wageningen zijn:
Machteld Speets, Jan van Neerbos en Machteld Vos de Wael (vertrouwenscontactpersoon@vcwageningen.nl).
- Elke melding wordt strikt vertrouwelijk behandeld.

In dit nummer

Van de Redactietafel.....	1
Van het bestuur.....	2
Boekenverkoop.....	2
Studieweek Insecten.....	2
In Memoriam Pieter Oomen.....	3
In de prijzen.....	4
De nieuwe coördinatiegroep van de donderdagochtend natuurwandelingen.....	4
Algemene Ledenvergadering.....	6
Kerkuil in het witte kerkje van Slijk Ewijk.....	9
Al veel bijzondere paddenstoelen aangetroffen in Hemmen.....	10
Judasoren.....	11
Wilde flora: de Maretak.....	12
Wie is er bang voor de boze wolf?.....	13
Rietgors.....	14
Spinsel: Filosoof in een putje.....	15
Binnenveldse reeën.....	15
De vlinders van Begraafpark Moscowa.....	16
Natuuracademiezingen.....	18

Van de Redactietafel

Huub Löffler

Begin maart: de lente dient zich weer aan. Helaas zal een prominent lid van ons, Pieter Oomen, dat niet meer meemaken. Pieter is in januari overleden: in deze Urtica vindt u een In Memoriam. De redactie zal zich Pieter herinneren als een kundig, betrokken en vooral aimabel persoon. We gaan hem erg missen.

Na de donkere en vooral natte dagen die achter ons liggen, begint alles weer uit te lopen en laten de vogels weer van zich horen. Het zal u net als ons wellicht opgevallen zijn dat dat allemaal eerder is dan vroeger. Bloeiend Gewoon speenkruid in de eerste week van februari is echt wel vroeg. En de bloei lijkt ook langer door te gaan. Om dat te onderzoeken vraagt Floron al een aantal jaar om tussen kerst en het nieuwe jaar op zoek te gaan naar bloeiende planten en dat door te geven. Een mooi staaltje burgerwetenschap dus. Ook onze plantenwerkgroep is onder leiding van Ina van Keulen op zoek gegaan naar bloeiers. Er werden in een uur tijd maar liefst 30 soorten gevonden: een record! Maar ook andere werkgroepen zijn actief geweest. Voor een aantal soortgroepen is de herfst en winter zelfs dé aangewezen periode om te inventariseren. In deze Urtica vindt u bijvoorbeeld een verslag over paddenstoelen. Maar ook vogels, vlinders, reeën en zelfs wolven komen in dit nummer aan de orde.

We willen iedereen hartelijk bedanken voor de kopij. Heeft u iets dat u met onze leden wilt delen, dan horen we dat graag: verhalen of losse foto's zijn zeer welkom. En vooral willen we u uitnodigen een Spinsel aan te leveren: onze column waar lezers op een prikkelende en kritische manier berichten over een fenomeen in de natuur.

U kunt bijdragen, suggesties of opmerkingen naar ur-tica.knnv@gmail.com zenden. Bij voorbaat dank.

Blij met een bloeiende Jacobskruiskruid in december. Foto: Huub Löffler.

Van het bestuur

Patricia Wagenmakers

Een nieuw jaar ligt voor ons. We begonnen in januari met een geanimeerde en goed bezochte avond van en voor leden. Een week later ontvingen we het droevige bericht van overlijden van onze oud-

voorzitter en tot voor kort de voorzitter van de inventarisatiecommissie Pieter Oomen. We gaan hem erg missen. Dat werd ook gememoreerd bij de avond waarin de werkgroepen hun resultaten presenteerden van de inventarisatie in Palmerswaard vorig jaar. Het was een levendige bijeenkomst, bijgewoond door KNNV'ers, mensen van het Utrechts Landschap en enkele bewoners. Er waren veel resultaten, en er is hard gewerkt aan de verslaglegging. Sommige resultaten konden vergeleken worden met eerdere inventarisaties. Die van de vogels

gaat inmiddels terug tot 1975! Het voedselrijke gebied kenmerkt zich door een behoorlijk hoge soortenrijkdom, weliswaar vooral van algemene soorten, maar ook van enkele Rode Lijstsoorten. Het is een gebied met veel dynamiek, en ook dat zag je terug in de soortensamenstelling over de jaren heen. Het complete verslag komt tzt op de website.

De brede inventarisatie in Hemmen van 2024 moest geannuleerd worden, wat we zeer betreuren, maar tegen de tijd dat deze Urtica verschijnt, ligt er zeker een alternatief. Eind mei staat de KNNV-Week van de Biodiversiteit op het programma, met de bedoeling om mensen buiten de KNNV in contact te brengen met biodiversiteit in hun omgeving. Ook de gemeente Wageningen heeft het voornemen om in het voorjaar een Biodiversity Challenge te organiseren, samen met de WUR, om de mensen in Wageningen bewuster te maken van de natuur in hun directe omgeving. Een positieve ontwikkeling. We gaan verkennen waar we samen kunnen optrekken. Geniet van de natuur, in of buiten je woonplaats, en deel je enthousiasme!

Boekenverkoop

Peter Goedhart en Carleen van den Anker

Nieuwe boeken

Koopt u via onze afdeling boeken van de KNNV Uitgeverij, dan krijgt u 10% ledenkorting! Bovendien betaalt u geen portokosten. Door via de afdeling boeken te bestellen steunt u tevens onze afdeling. De bestelde boeken kunt u afhalen bij Peter Goedhart (Wilhelminaweg 16, Wageningen). Indien gewenst kunnen ze ook bij u thuis worden gebracht. Alle boeken van de KNNV Uitgeverij staan op hun website:

www.knnvuitgeverij.nl/artikelen/webshop.html

Een boek bestelt u eenvoudig door een mail te sturen naar: boekenverkoop@wageningen-eo.knnv.nl Via onze maandelijkse boekennieuwsbrief blijft u automatisch op de hoogte van nieuwe uitgaven of speciale kortingsacties van de KNNV Uitgeverij.

Bent u KNNV-lid en krijgt u onze boekennieuwsbrief niet? Stuur dan een e-mail naar:

webmaster@wageningen-eo.knnv.nl

Tweedehandsnatuurboeken

Als u een tweedehandsnatuurboek wilt kopen, kijk dan eens op de site:

www.boekwinkeltjes.nl/v/detweedenatuur/

Op deze site staan nu bijna 500 boeken. Ook op diverse evenementen zoals de Vlinderdag, de Molenmarkt en de Sovondag verkopen we onze tweedehandsboeken. Alle tweedehandsboeken zijn afkomstig van KNNV-leden om ze te verkopen ten bate van de afdeling. Wilt u ook boeken aan ons kwijt? Bel dan even naar Carleen van den Anker: 06 17 41 71 31.

Studieweek Insecten

Landelijke Insecten Werkgroep KNNV

Van 6 juli t/m 12 juli 2024 organiseert de natuurvereniging KNNV een studieweek Insecten in Apeldoorn. Voor natuurliefhebbers die zich een week in de wereld van de insecten willen verdiepen is dit een uitgelezen kans. Hiervoor worden excursies, oefeningen in het veld en korte lezingen georganiseerd. Deze week is bedoeld voor mensen die nog niet veel weten, maar wel geïnteresseerd zijn in

insecten en hun bescherming en daar ervaring mee op willen doen. Bij de studiereis is een starterskit inbegrepen. Een week waar een actieve houding van de deelnemers wordt verwacht. Meer informatie is te vinden op de website: <https://liw.knnv.nl/> of via secretaris@arc.knnv.nl o.v.v. studiereis Insecten. Inschrijven vóór 1 april 2024.

In Memoriam Pieter Oomen

André van Lammeren en Ineke Ammerlaan

Onlangs bereikte ons het droevige bericht dat Pieter Oomen, zeer actief lid en acht jaar voorzitter van het bestuur (2012 – 2020) en vier jaar voorzitter van de inventarisatiecommissie (2020-2023), vrijdag 19 januari thuis op 77-jarige leeftijd is overleden.

Pieter in de door hem zo gewaardeerde Nederlandse natuur.

Wie herinnert zich Pieter niet? Vaak met een petje op met KNNV-embleem bij officiële en minder officiële gelegenheden en altijd belangstellend als het de natuur betrof. Pieter heeft zijn sporen nagelaten bij de vereniging. Hij is lid ge-

worden in 2012 toen de afdeling op zoek was naar een nieuwe voorzitter. Iemand tipte om Pieter eens te vragen. Dat bleek een hele goed tip. Daarmee was onze afdeling in één klap een zeer kundig bestuurder en twee natuurliefhebbers rijk, want ook Pieters vrouw Françoise werd direct actief lid. Pieter was geïnteresseerd in eigenlijk al de aspecten waar de vereniging zich op richt, zowel in het planten- als het dierenrijk. Hij en Françoise namen deel aan activiteiten van veel werkgroepen. Nadat Pieter

Aanbieden van inventarisatierapport aan de burgemeester van Rhenen op 23 juni 2022. Foto: Klaas Hitman.

was gestopt als voorzitter van het bestuur werd hij in 2020 voorzitter van de inventarisatiecommissie. Pieter vond het zijn belangrijkste taak als voorzitter om de werkgroepen en anderen die activiteiten organiseren te ondersteunen. Dat tekent hem zoals hij was: hij was dienstbaar en plaatste zichzelf niet op de voorgrond. Bij zijn aantreden als voorzitter was zijn eerste daad om heel actief kennis te gaan maken met alle werkgroepen. Hij vond het belangrijk dat zij hem kenden zodat ze hem wisten te vinden

als er iets speelde. Hij nam het voorzitterschap serieus, hij bereidde nauwgezet de vergaderingen voor, maar tegelijkertijd ging hij soepel om met zaken die speelden en maakte nergens een halszaak van. Hij was vooral ontzettend aardig en benaderbaar. Zijn familie noemde hem in het overlijdensbericht “echt en oprecht”, en zo hebben ook wij Pieter leren kennen. Wij herinneren hem ons als een zeer vitale en krachtige man, die door een aandoening van zenuwen en spieren de afgelopen jaren fysiek helaas snel achteruit ging.

In de perioden van zijn voorzitterschap van de Inventarisatie-commissie zijn heel wat productieve vergaderingen onder zijn leiding gehouden. Vier inventarisatie-rapporten zijn afgerond en aangeboden aan gemeentes en terreinbeheerders: feestelijke gebeurtenissen als afronding van vele uren observeren, inventarisaren, registreren en rapporte-

Pieter Oomen biedt het inventarisatie-rapport Wageningse Eng aan aan wethouder Eric-Jan Bijleveld en Stichting-voorzitter Ciska van der Genugten op 27-6-2023. Foto: Klaas Hitman.

ren. De laatste vier rapporten waar Pieter nauw bij betrokken was als IC-voorzitter betroffen de inventarisaties van Laag Wolfheze, Vlinderdas, Kwinteloijen en de Wageningse Eng. In 2023 is Palmerswaard geïnventariseerd. Helaas, en zeker tot zijn verdriet, moest Pieter door zijn beperking in bewegingsvrijheid dat op enige afstand meemaken. Toch is het geweldig te beseffen hoe hij betrokken was bij de natuur en de activiteiten van de vereniging. Hij probeerde nog zoveel mogelijk aan KNNV-activiteiten deel te nemen. Pas nog, op 14 december nam hij samen met Françoise deel aan de lezingenavond van de Vogelwerkgroep, en op 19 december aan de gezamenlijke lezingenavond van de Mossen- en Korstmossen werkgroepen. Ook tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst van 10 januari waren ze beiden aanwezig.

We hebben een zeer gewaardeerd lid verloren maar wat blijft is een goede herinnering. Wij wensen Françoise en de familie veel sterkte.

In de prijzen...

Redactie

Onze afdeling is in december maar liefst twee keer in de prijzen gevallen. Ina van Keulen heeft de fotowedstrijd van het Flora Festival 2023 gewonnen met een foto van een opspringende zaaddoos van een basterdwederik. Floron heeft de wedstrijd in 2023 voor de eerste keer georganiseerd, en Ina is dus de eerste winnaar van deze wedstrijd waarvan Karin Akkers, directeur Floron, hoopt dat het een mooie Floron-traditie zal worden.

Ook Rhea Rekker was succesvol: zij won een prijs in een wedstrijd van Eetbaar Ede. Eetbaar Ede is

Karin Akkers, directeur van Floron, reikt de prijs uit aan Ina van Keulen. Foto: Patricia Wagenmakers.

een groep van mensen en initiatiefnemers die samen werken aan de voedseltransitie in de gemeente Ede en een wedstrijd heeft uitgeschreven voor nieuwe voedselideeën. Rhea heeft daarbij de publieksprijs gewonnen met haar idee een Groene Kaart van Ede en Wageningen te maken. Niet alleen voedselinitiatieven maar ook allerlei andere duurzame initiatieven moeten hierop een plaats vinden. Samen met de voedselkaart van Eetbaar Ede en andere bestaande overzichten moet dit een mooie kaart worden die breed verspreid kan worden.

De redactie feliciteert beide winnaars met hun mooie prijs.

Rhea Rekker neemt haar prijs in ontvangst.

De nieuwe coördinatiegroep van de donderdagochtend natuurwandelingen

Riek Harteveld, Eric Minke en Rhea Rekker

De natuurwandelingen op donderdagochtend zijn bij veel leden bekend. De afgelopen tijd zijn de wandelingen met veel succes georganiseerd door Leny

De nieuwe coördinatiegroep van de natuurwandelingen op donderdagochtend. Van links naar rechts: Rhea Rekker, Eric Minke en Riek Harteveld.

Huitzing: zij geeft het stokje nu over aan een coördinatiegroep van drie leden. Zij stellen zich aan u voor en nodigen u van harte uit een keer mee te gaan.

Riek Harteveld

Mijn naam is Riek Harteveld-Dokter en ik woon in Ede. Ik ben geboren en getogen in Heerde, aan de noordoostkant van de Veluwe nabij de IJssel, op een kleine gemengde boerderij waar we meewerkten met alle voorkomende werkzaamheden. Ik ben in de jaren '80 van de vorige eeuw opgeleid als botanisch analist aan de STOVA in Wageningen. Vervolgens heb ik bij het RIVRO en het SVP gewerkt, bij beide instituten aan onderzoek van (cultuur)grassen. Daarna ben ik nog enige tijd bij een weefselkweek vermeerderingsbedrijf van vooral gerbera's en lelies (het bedrijf heeft diverse namen gehad, maar op het toegangshek stond FLOWER SELECT) gewerkt aan de Wildekamp in Bennekom.

Na de natuurgidsenopleiding in 2017/2018 -volgens mij de eerste samenwerking tussen drie IVN afdelingen en de KNNV-Wageningen en omstreken- ben ik enige tijd later lid geworden van de KNNV, na eerst hier en daar gesnuffeld te hebben of het bij mij paste.

Ik wandel of fiets nagenoeg iedere 3^e donderdag van de maand met deze activiteit mee. Leny had al eens een balletje opgegooid of de organisatie niet wat voor mij was (ik weet niet of ze het zelf nog weet). Toen Rhea mij vroeg om het samen te doen heb ik over mijn hart gestreken.

Ik ben regelmatig aanwezig bij diverse werkgroepen: Paddenstoelen, Mossen, Planten en sporadisch bij de Korstmossen. Velen zullen mij dus hier al wel van (her)kennen. Ik heb de afgelopen jaren veel bijgeleerd en weer opgehaald, over alles wat er groeit en bloeit, in een ontspannen sfeer.

Na de opleiding tot natuurgids geef ik regelmatig rondleidingen bij de stichting Renkums Beekdal met de nadruk op de cultuurhistorie van het beekdal, maar de flora en fauna komt ook aan bod. Dit was ook het gebied waar ik tijdens de natuurgidsenopleiding samen met medecursisten veel heb geleerd. Ik kende het stroomgebied deels vanuit de tijd dat ik hardlooptrainer was en zelf trainde voor de marathon. Daarnaast begeleidde ik basisscholieren voor NME, de Hoogstambrigade (onderhoud van de hoogstambomen en erfonderhoud) en beekprutten in de Renkumse beken tijdens de winterperiode bij de Beken en Sprengengroep.

Dit is een korte inkijk in mijn achtergrond. Naast de natuur heb ik nog andere bezigheden en diverse hobby's. Ben veelzijdig bezig en weet van heel veel dingen een beetje zeg ik altijd.

Samen met Rhea en Eric hoop ik dat jullie komen bij de donderdagwandelingen/fietstochten. Hebben jullie ideeën schroom dan niet om dit met ons te delen.

Eric Minke

Graag stel ik mij aan jullie voor. Ik ben 60 jaar en geboren in Arnhem. Ik doe veel vrijwilligerswerk als inventariseerder in diverse natuurterreinen. Na de lagere school ben ik naar de lagere tuinbouwschool gegaan in Velp (Gld.). Aanvankelijk was ik niet zo leergierig. Mijn visie was toen dat je buiten veel meer leert. Via een omweg ben ik uiteindelijk afgestudeerd in Wageningen. Helaas was er geen baan in te vinden toen ik klaar was. Daarom legde ik mij verder toe op het inventariseren. Voor het RAVON loop ik een groot aantal trajecten langs het spoor

RAVON is al meer dan 35 jaar de onafhankelijke natuurbeschermingsorganisatie zonder winstoogmerk die, tezamen met veel vrijwilligers, inheemse reptielen, amfibieën en vissen en hun leefgebieden beschermt. We beschermen onze soorten door ze goed te begrijpen middels onderzoek en met deze kennis te adviseren, projecten uit te voeren en te sturen op beter beleid en wetgeving. Het landelijk bureau van RAVON werkt vanuit de vestigingen in Nijmegen en Amsterdam. Bron: <https://www.ravon.nl/>

tussen Ede-Wageningen en Wolfheze. Hier bevindt zich een grote populatie reptielen (vooral zandhaagdis en hazelworm en af en toe gladde slang en ringslang). Verder doe ik voor het RAVON nog trajecten in Bennekom en de Zuid-Ginkel bij Ede. Voor het SOVON inventariseer ik jaarlijks de vogels in enkele terreinen rondom Wageningen.

Bij de KNNV ben ik coördinator van de paddenstoelenwerkgroep. Het is leuk werk om bij mensen interesse te wekken voor de natuur. Dit probeer ik ook uit te oefenen door het leiden van enkele excursies bij de maandelijkse donderdagochtendwandelingen, waar ik nu onderdeel uitmaak van de organisatie (samen met Riek en Rhea). Met veel plezier help ik mee bij het bemensen van de PR-kraam, waarvan Rhea de coördinator is. Het is op zo'n dag altijd leuk om het enthousiasme van de mensen mee te maken en uit te dragen dat de KNNV van belang is voor de natuurbescherming. Het jaarlijks inventariseren van een natuurterrein in de directe omgeving van Wageningen is een boeiende activiteit van de KNNV waar ik graag aan deelneem. Op deze wijze leer je een terrein goed kennen en kom je ook op plekken waar je anders niet zo vlug komt. Op deze wijze draag je ook bij aan het bepalen van de natuurwaarde van het terrein en het belang ervan. Als liefhebberijen heb ik wandelen, fietsen, zwemmen en geschiedenis. Hopelijk zien we elkaar op één van de wandelingen.

Rhea Rekker

Ik ben Rhea Rekker en al meerdere jaren lid van de KNNV. Ik zit in de Plantenwerkgroep en de KNNV PR-kraam. Het is erg leuk om nu ook de wandelingen er bij te doen samen met Eric en Riek. Naast de KNNV ben ik vrijwilliger bij de Ommuurde Tuin. Het samenwerken met jonge stagiaires is erg inspirerend. En het is een hele mooie plek. Daarnaast heb ik nog ons maandelijkse buurtrestaurant. Dit zijn de activiteiten die me een beetje structuur geven in mijn leven en me uit huis houden. Thuis ben ik de buffer voor gezin en familie. Met Marcel kan ik regelmatig mee op reis naar plekken die ik zelf nooit zou verzinnen, wat een beleving. Tot ziens bij een van de wandelingen. Wij doen dit trouwens niet alleen, fijn dat anderen ook wandelingen doen, of meedoen. Gedeelde kennisoverdracht is verrijkend. De bevlogenheid van KNNV-ers is aanstekelijk. Leny, we hopen je nog vaak te zien en alvast bedankt voor al die jaren dat jij de wandelingen hebt georganiseerd.

SOVON is niet alleen een verzameling vogeltellers en onderzoekers, maar ook een vereniging. Naast vogels tellen als waarnemer kun je Sovon steunen door lid te worden. Je ontvangt dan viermaal per jaar Sovon-nieuws en korting in de webwinkel. Bron: <https://www.sovon.nl/>

Algemene Ledenvergadering

20 maart 2024, 19.30 uur, Bevrijdingskerk, Ritzema Bosweg 18 Wageningen

Op 20 maart is er weer onze jaarlijkse Algemene Ledenvergadering waarvoor alle leden van harte worden uitgenodigd. Zoals altijd zal de avond bestaan uit een formeel deel en een inhoudelijk deel (zie bijgaande agenda). U bent van ons gewend in de Urtica van maart de jaarverslagen van de werkgroepen en de financiële stukken van de afdeling te vinden. Dit jaar kiezen we ervoor de jaarverslagen van de werkgroepen op onze website te publiceren, om papier te besparen. U krijgt via de Nieuwsbrief bericht wanneer en waar u die kunt vinden. Ook de financiële stukken zullen op onze site gepubliceerd worden. Van de laatste stukken zullen er

ter vergadering ook geprinte exemplaren voorhanden zijn. Wel vindt u hieronder een overzicht van de activiteiten van het bestuur en de voorgenomen plannen voor komend jaar. U wordt van harte uitgenodigd alle verslagen en plannen bij de ALV te becommentariëren en uw ideeën naar voren te brengen.

Agenda

1. Opening en mededelingen
2. Vaststellen van de notulen van de Algemene Ledenvergadering 22 maart 2023 (zie bijgaand)
3. Jaarverslagen en plannen van werkgroepen, commissies en bestuur
4. Verslag ledenadministratie
5. Financiële stukken
 - a. Financieel jaarverslag 2023
 - b. Verslag van de kascommissie
 - c. Goedkeuring financieel jaarverslag 2023
 - d. Benoeming van een nieuw lid kascommissie
 - e. Begroting 2024
 - f. Voorstel contributie 2025
6. Overige bestuurszaken
7. Wat verder ter tafel komt en rondvraag
8. Sluiting

Pauze, gevolgd door een lezing van Wim Geraedts. Wim is één van de drijvende krachten geweest achter de oprichting van de vlinderstichting, en is specialist op het gebied van feromonen. Hij zal een presentatie houden over feromonen bij wespvlinders. Het veldonderzoek heeft recentelijk diverse nieuwe Nederlandse wespvlindersoorten opgeleverd.

Verslag ALV 22 maart 2023

Afwezig met bericht: Ginus Bons, Herman Thunissen, Lambert van Gils, Klaas Hitman, Marijke van Giessen, Geoske Sanders

Aanwezig: Bestuur (Patricia Wagenmakers (vz), Ineke Ammerlaan, Ernst van Rijssel, Taric Schrader, Huub Löffler (verslag) plus ca 35 leden

1. **Conceptverslag 31 augustus 2022**
 - Het verslag wordt zonder aanvullingen met dank aan Ernst vastgesteld.
2. **Jaarverslagen en -plannen werkgroepen**
 - Boekenverkoop: De boekenverkoop tijdens de Vlinderdag wordt gedaan door Frances Verheij en Ineke Ammerlaan.
 - Bestuur: het nieuwe standpunt van de KNNV is niet 'Wilde flora voor de wilde fauna', maar 'Pluk niet: Wilde flora voor de wilde fauna'.
3. **Financiële stukken**
 - De inkomsten zijn hoger dan begroot vanwege subsidies, vouchers en de hoge inkomsten uit de

boekenwinkels (met applaus voor de beheerders). De vouchers betreffen Ger van Zanen-vouchers uitgegeven door de landelijke KNNV (16 per jaar van 500 euro) voor educatieve projecten op het gebied van natuurstudie en natuurbescherming. Aanvragen lopen via de penningmeester: bij interesse svp contact opnemen met Ad.

- De kascommissie heeft alle stukken van de penningmeester van de afdeling en van de vogelwerkgroep gecontroleerd en in orde bevonden, en stelt voor de penningmeesters te dechargeren. De ALV gaat daarmee akkoord.
- Anneke Löffler treedt (met dank) af en Janneke Hoekstra biedt zich aan als opvolger.
- Het plan om de oude beamer te verkopen wordt ingetrokken. Het aantal activiteiten met beamer is dusdanig hoog dat we behoefte hebben aan twee beamers.
- Het voorstel de contributie niet te verhogen wordt aangenomen.

4. Bestuurswisseling

- Ineke Ammerlaan treedt af als bestuurslid wat in mooie woorden en met overhandiging van twee appelbomen gememoreerd wordt door Ernst van Rijssel. Ad Plaizier neemt binnen het bestuur de functie van penningmeester over.

5. KNNV klimaatneutraal

- Een aantal mensen (allemaal vrouwen...) heeft gereageerd op de oproep om met ideeën te komen om de klimaatafdruk van onze afdeling te verminderen. Patricia heeft ze op een rij gezet:

Op afdelingsniveau/landelijk

- Aandacht vragen voor impact van klimaatverandering op de natuur in onze omgeving
- Vaker op excursie met OV, fiets of een combinatie, en
- Carpoolen als met de auto gereisd moet worden
- KNNV-reizen: stimuleer bereikbaarheid met OV, geen vliegvluchten meer (nu max één per jaar)
- KNNV-publicaties (Natura, Urtica etc.) bij voorkeur digitaal
- KNNV-visie klimaatbeleid op de website en in elke Natura (colofon)

Op persoonlijk niveau

- *Practice what you preach*
- Zuinig zijn op je spullen, laten repareren of hergebruiken
- Vaker vegetarisch, biologisch eten, lokale producten
- Huis natuurvriendelijk isoleren (en/of een dikke trui)
- Een groene tuin, een groen balkon
- Niet vliegen voor natuurvakanties
- CO₂ vastleggen in de vorm van KNNV-boeken

De ALV gaat ermee akkoord deze suggesties voor te leggen aan het Landelijk bestuur.

6. Overige bestuurszaken

- Patricia meldt dat Verena van den Berg ondersteuning zoekt bij het overzetten van padden tijdens de trek. Geïnteresseerden kunnen zich melden bij Verena of het bestuur.
- Verena heeft ook het initiatief genomen tot het oprichten van een Paddenwerkgroep (of breder: een amfibieën en reptielen werkgroep). Om zo'n groep levensvatbaar te maken zijn er minimaal drie trekkers nodig (dus naast Verena nog twee). In de zaal melden zich wel twee potentiële leden van de werkgroep (Pieter Oomen en Taric Schrader), maar nog geen trekkers. Het bestuur zal de oproep herhalen in de nieuwsbrief. Bovendien zal Taric de belangstelling binnen de jongerengroep peilen. Als zich geen trekkers melden zal het bestuur het redden van padden als activiteit omarmen, maar er geen aparte werkgroep voor oprichten.

7. Rondvraag

- Bart Heijne roept alle werkgroepcoördinatoren op na te denken over activiteiten voor jongeren ('s avonds of in het weekend) omdat de kern van de KNNV bij de werkgroepen ligt. Het aantrekken van jongeren zou dan ook vooral via de werkgroepen moeten lopen. Patricia antwoordt dat dit erkend wordt en besproken is in het overleg tussen bestuur en werkgroepcoördinatoren.

Jaarverslag 2023 en jaarplanning 2024 van het bestuur

Onze afdeling in 2023

De afdeling Wageningen en omstreken had eind 2023 ongeveer 475 leden en nam in omvang iets af. We hebben 11 werkgroepen en 9 commissies (zie tabel): de werkgroep 'Amfibieën en Reptielen' is nieuw en gaat in 2024 starten. De twee Paddenstoelenwerkgroepen (beginners en gevorderden) zijn samengevoegd tot één werkgroep. De werkgroepen en commissies hebben in 2023 ongeveer 150 activiteiten (inventarisaties, excursies, cursussen, wandelingen, lezingen, werkgroepavonden) georganiseerd, meestal voor leden.

Werkgroepen	Commissies
Jongerenwerkgroep	Inventarisatiecommissie
Amfibieën en reptielen	Natuuracademie
Insecten	Natuurwandelingen zondag
Korstmossen	Natuurwandelingen donderdagochtend
Mossen	Verkoop nieuwe boeken
Nachtvlinders	Tweedehands boeken
Paddenstoelen	PR-kraam
Planten	Redactie Urtica
Vleermuizen	Webredactie en Nieuwsbrief
Vlinders en libellen	
Vogels	

Het bestuur in 2023

Het bestuur bestond in 2023 uit vijf leden: Patricia Wagenmakers (voorzitter), Ad Plaizier (Penningmeester), Huub Löffler (Secretaris), Taric Schrader (Jongeren en Natuurbescherming) en Ernst van Rijssel (lid). We hebben gezocht naar een bestuurslid om activiteiten die buiten de werkgroepen en commissies vallen, zoals de Week van de Biodiversiteit, te initiëren en coördineren. Dat is nog niet gelukt.

Volgens plan hebben we in 2023 bijzondere aandacht gegeven aan (het aantrekken van) jongeren, geïntegreerde activiteiten, natuurbescherming, en ondersteuning van de landelijke organisatie. Zo zijn er geïntegreerde excursies (dus niet gericht op één soortgroep) georganiseerd waarvoor nieuwe leden uitdrukkelijk uitgenodigd werden. We hopen dat zij zich op die manier sneller welkom voelen en een goed beeld krijgen van onze afdeling. Ook bij de wandelingen ligt de nadruk meer op de samenhang van soortgroepen dan op de soortgroepen zelf. We denken soms zelfs aan een werkgroep ecologie... wie voelt zich geroepen?

Onder leiding van de natuurbeschermingscoördinator uit het bestuur is meegedacht over beleid en beheer van overheid of organisaties. We participeren daartoe in het Groenberaad: een informeel overleg van groene organisaties in Wageningen dat met de gemeente meedenkt over groenbeheer en het groen in de ruimtelijke plannen. Ook is de afdeling in 2023 lid geworden van de Natuur en Milieu Federatie Gelderland. De afdeling is actief betrokken bij visieontwikkeling via de Stichting Renkums Beekdal (het 'Gletsjerparadijs') en het Biodiversiteitsplan van de gemeente Wageningen. In enkele gevallen is protest aangetekend tegen (voorgenomen) beleid. Bij de provincie is met succes bezwaar gemaakt tegen woningsisolatie waarbij onvoldoende rekening is gehouden met de vleermuizen. Ook is bezwaar gemaakt tegen een projectontwikkeling in een leefgebied van de kamsalamander.

De afdeling vindt dat de KNNV meer aandacht zou kunnen en moeten besteden aan de effecten van klimaatverandering op de natuur, en mogelijkheden om negatieve effecten te vermijden. In overleg met het landelijk bestuur heeft de afdeling een visiedocument met een actieagenda opgesteld. Het document zal in 2024 verder binnen onze afdeling besproken worden, en later dat jaar aangeboden worden aan de landelijke vereniging.

Onze plannen voor 2024

We willen in 2024 inzetten op het versterken van het bestuur. Dan kunnen we nog meer voor de afdeling en de natuur betekenen. We nodigen iedereen dan ook nadrukkelijk uit met ideeën, vragen of belangstelling contact op te nemen met het bestuur. Eén van de activiteiten waar we komend jaar sterker op willen inzetten is de Week van de Biodiversiteit. Deze week wordt landelijk rond de mondiale Dag van de Biodiversiteit georganiseerd en biedt ons een uitstekende gelegenheid ons aan de buitenwereld te presenteren. We hopen daarmee ook nieuwe leden te kunnen aantrekken. Ons ledenbestand is lange tijd min of meer constant gebleven, maar loopt nu iets terug. Gelukkig is onze PR-kraam heel actief. Om dat te ondersteunen maken we een folder met een overzicht van activiteiten in 2024 zodat geïnteresseerden een keer kunnen aansluiten.

Natuurbescherming blijft onze aandacht hebben. Om meer slagkracht te krijgen willen we een steungroep natuurbescherming starten die onze natuurbeschermingscoördinator steunt bij alle activiteiten.

Het landelijk bestuur heeft een ambitieus beleidsplan opgesteld. Om natuurbewustzijn te vergroten en op die manier de natuur beter te beschermen willen ze de zichtbaarheid en impact van de KNNV vergroten. Wij ondersteunen die plannen. Immers, het zijn de afdelingen die die ambities moeten gaan realiseren.

Natuurlijk blijft onze belangrijkste taak het faciliteren en ondersteunen van alle mooie activiteiten van de werkgroepen en commissies. Deze vormen het hart van onze afdeling, en zorgen ervoor dat we vitaal en bruisend zijn. Heel veel leden weten de weg naar activiteiten te vinden, al zijn er ook veel leden die we niet of weinig zien. Schroom niet om incidenteel of regelmatig deel te nemen aan een activiteit. U bent van harte uitgenodigd, en wie weet wordt u net zo enthousiast als alle leden die we regelmatig tegenkomen. Uiteraard zijn suggesties en ideeën meer dan welkom: we kijken er naar uit.

Kerkuil in het witte kerkje van Slijk Ewijk

Gert-Jan Speckmann (tekst en foto's)

Vervolg van het verhaal in de Urtica van maart 2022. Het witte kerkje in Slijk Ewijk is in 2014 in particuliere handen overgegaan en is nu een kunstgalerie. In de klokken toren, op twee meter afstand van de luidklok, is in 2008 een kerkuilenkast opgehangen met de opening op het oosten gericht. Vóór 2014 is er behalve wat braakbalresten geen broedhistorie vastgelegd. In mei 2019 is er broedactiviteit van de kerkuil met één ei, maar het nest wordt verlaten. In december 2020 is er weer kerkuil actief en wordt een webcam in de kast geplaatst. Zo is te volgen dat een uilenpaartje in het voorjaar 2021 de kast als roestplaats gebruikt. In februari sneeuwt de kast echter vol tijdens een oostenwind. Na één week komt er nog één uil terug, maar enkele weken later is deze ook niet meer gezien. Een holenduifpaar neemt de kast over en legt twee eieren waarvan één tot wasdom komt.

In augustus 2022 is er weer een kerkuil aanwezig en in november een tweede. Vanaf zonsopkomst tot zonsondergang zitten de uilen tegen elkaar te dut-

Kerkuilen in de kast in mei 2023.

Jonge kerkuilen in de kast in september 2023.

ten, afgewisseld met geknuffel en vinden er paringen plaats. Vanaf deze tijd is het slagwerk van het uurwerk door een storing buiten werking en is besloten om dit zo te laten om de uilen niet te verstoren. Al eerder is vastgesteld dat het volume van de klok 95 dB bedraagt wat overeenkomt met het geluid van een drillboor op korte afstand. Het slagwerk slaat elk halve- en hele uur.

In februari 2023 worden braakballen door de uilen uitgeplozen en tot een bedje gevormd in de kast, de opmaat van een legsel met zes eieren. Om de andere dag wordt een ei gelegd. Het vrouwtje verlaat

het nest niet en het mannetje voert muizen aan. Na vier weken komt het eerste kuiken uit, de overige vijf volgen om de andere dag. Het laatste kuiken is na een week verdwenen, waarschijnlijk opgegeten. Na tien weken is het laatste kuiken uitgevlogen. Na het uitvliegen zijn de ouders in de kast overdag weer in rust.

Met een verfrabber is de tien centimeter dikke koek van platgetrapte uitwerpselen en braakballen met een zeer penetrante lucht verwijderd. De koek is vergeven van de maden.

Eind juli is er weer een braakbal tapijt gemaakt en volgt een legsel volgens het boekje: om de andere dag een ei tot er vijf eieren zijn. Na tien weken zijn alle vijf kuikens uitgevlogen en wordt de kast weer schoongemaakt. Om het nest zo min mogelijk te verstoren is er besloten om de kuikens niet te laten ringeren.

Om het slagwerk van het mechanische antieke uurwerk weer te herstellen en de kerkuilen te behouden lijkt het verstandig de nestkast naar een rustiger plek te verhuizen.

Op vier momenten zijn elk tien braakballen geplozen: P1 Februari 2021, P2 Augustus 2022, P3 Juli 2023 en P4 November 2023.

Gemiddeld lichaamsgewicht per muis volgens opgave van de zoogdiervereniging

Soort	Gewicht (g)	gem.
Veldmuis	14-45	29,5
Bosmuis	13-35	24
Bosspitsmuis	6-13	9,5
Huisspitsmuis	6-15	10,5

In de braakballen zijn geen andere soorten prooien dan muizen gevonden. In de verzamel tabel is het aantal muizenschedels en het geschat prooigewicht per tien braakballen (aantal vermenigvuldigt met het gemiddeld lichaamsgewicht) aangegeven. Wat opvalt is dat in moment P4 er geen huisspitsmuizen zijn gevonden. Een verklaring hiervoor heb ik niet.

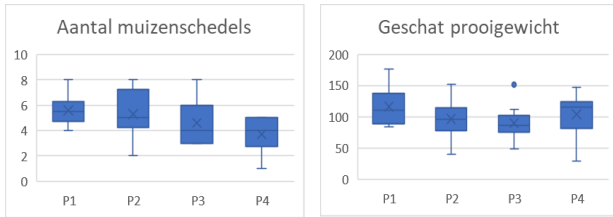
Aantal/ geschat prooigewicht per 10 braakballen in de tijd

10 braakballen	bosspitsmuis	huisspitsmuis	veldmuis	bosmuis	Totaal
P1	3/ 28.5	22/ 231	29/ 855	2/ 48	56/ 1163
P2	3/ 28.5	28/ 294	21/ 619	1/ 24	53/ 966
P3	7/ 66.5	16/ 168	21/ 619	2/ 48	46/ 902
P4	2/ 19	0/ 0	33/ 973	2/ 48	37/ 1040
Totaal	15/ 142.5	66/ 693	104/ 3068	7/ 168	192/ 4071
%	7,8/ 3.5	34,4/ 17.0	54,2/ 75.4	3,6/ 4.1	100

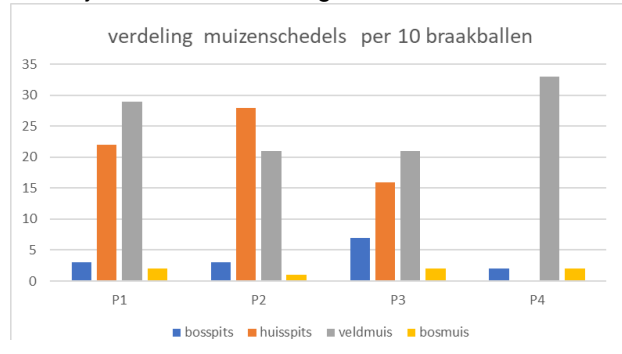
In 2023 is het dijkvak naast de kerk verzaaid door damwanden te slaan: mogelijk dat dit invloed heeft gehad. Het aantal muizen per braakbal lijkt in de tijd af te nemen maar als je rekening houdt met het

gewicht van de muizensoort is het prooigewicht min of meer constant.

We kijken uit naar het volgende nest.

Boxplot van het aantal muizenschedels en het geschat vers prooigewicht per tien braakballen

Verdeling van muizensoorten per tien braakballen

Al veel bijzondere paddenstoelen aangetroffen in Hemmen

Eric Minke (tekst en foto's)

Oorspronkelijk zou in 2024 de ecologische waarde van het landgoed Hemmen onderzocht worden middels een inventarisatie. Daarbij zouden uiteenlopende soortgroepen onder de loep worden genomen, waaronder de paddenstoelen. Hoewel de brede inventarisatie van Hemmen door onvoorziene omstandigheden niet door kan gaan, zijn het afgelopen najaar delen van het terrein al bekeken. In het eerste seizoen zijn al 260 soorten waargenomen. Het oude landgoed biedt een grote afwisseling aan eiken – en beukenlanen, bebouwing, graslandjes en stukjes loofbos (dikwijls jong bos). Het landgoed ligt op kleigrond.

Het paddenstoelenseizoen begon in augustus veelbelovend, doordat in de voorafgaande periode veel regen was gevallen. Echter in de warme, droge september verdwenen veel vruchtlichamen al snel weer. De maanden oktober, november en december waren kletsnat en zeer zacht. Hierdoor verschenen al vlug weer paddenstoelen van uiteenlopend pluimage.

In de oude beuken- en eikenlanen was een groot aantal paddenstoelen te bewonderen die een symbiotische relatie hebben met bomen, zoals ridderzwammen (o.a. Narcisridderzwam en zilveren ridderzwam), russula's, melkzwammen, vezelkoppen,

gordijnzwammen, vaalhoeden en boleten. De combinatie van een vochtig microklimaat, kleibodem en begroeiing (veel oude bomen) maken deze rijkdom mogelijk. Veel soorten zijn karakteristiek voor kleibossen, zoals de rode kleibosmelkzwam, beukenmelkzwam, fijngegordelde melkzwam, witte ridderzwam, valse beukenridderzwam, stekelkopamaniet, bruine kleibosgordijnzwam, kleibosrussula, roze geelplaatrussula, wijnrode vezelkop en goudporieboleet. Deze soorten komen veel voor in de Utrechtse kleibossen, maar zijn in deze omgeving zeldzaam. Veel van de genoemde soorten staan ook op de Rode Lijst.

De soorten die als parasiet ten koste leven van bomen werden onder meer vertegenwoordigd door de eikenweerschijnzwam, biefstukzwam, zwavelzwam en eikhaas.

Door de oude bomen is veel dood hout en blad aanwezig waarop allerlei soorten groeien die dit afbreken (saprotrofen). Het ging daarbij niet alleen om plaatjeszwammen, zoals fluweelpootjes en mycena's, maar ook om soorten zonder plaatjes, zoals de roze raspzwam en diverse trilzwammen. De vliegzwam kende een matig jaar en werd niet waargenomen in Hemmen.

Narcisridderzwam.

Roze raspzwam.

Judasoren

Jolanda Verbeek (tekst en foto's)

Je knippert even met je ogen en hop... herfst voorbij. Eerst willen de bomen maar niet kleuren en daarna lijken ze de verloren tijd in te willen halen en

zijn de takken kaal. En ik heb geen paddenstoelen foto-zoektocht gemaakt! Maar er komt een goedmaker. Ik heb ze de dag ervoor al gezien in het Belmonte-arboretum: een mooie groep Judasoren op een boomstobbe. Maar het weer is grijs en zo zien Judasoren er dan ook uit: grijzig bruin. De volgende dag eindelijk de beloofde zon en o, wat zijn ze nu mooi zonnig bruinoranje. Als ik bezig ben met fotograferen blijven meerdere nieuwsgierige wandelaars staan. En ik maar uitleggen: "Dit zijn Judasoren: kijk maar van onderaf lijken ze net op de binnenkant van een oor, vooral als de zon er op schijnt." En zo heb ik dus toch een paddenstoelenfoto van 2023, met dank aan deze winterpaddenstoel en, eerlijk toegegeven, het regenweer in december.

(advertentie)

REPROmercurius

www.repromercurius.nl

DE GROOTSTE
REPROSPECIALIST IN DE REGIO

25% KORTING

OP UW LIJST

(KEUZE UIT RIJEN 350 ST)

Actie niet geldig t/m met andere actie's, geldig voor 1 opdracht. Actie geldig t/m 30 september 2016

TEGOEDBON

tegen inlevering van deze (originele) bon

(VAKANTIE) FOTO

30 x 20 cm.

op CANVAS

€ 19,95 (incl. btw)

Actie niet geldig t/m met andere actie's, geldig voor 1 opdracht. Actie geldig t/m 30 september 2016

printen
kopiëren
stickers
scannen
vectoriseren
groot
formaat
plotservice
reklame
borden
lijsten
presentatie
afwerking
lamineren

www.repromercurius.nl | Telefoonweg 124, 6713 AL | Ede | 0318 - 619018

Wilde flora: de Maretak

Leny Huitzing

Deze bolvormige, wintergroene halfparasiet komt niet alleen voor in dat dappere dorpje in Gallië, maar ook in dit stadje aan de Rijn en wel hier in ons eigen Belmonte. Dat is bijzonder want zijn aaneengesloten natuurlijke verspreiding reikt in Nederland niet noordelijker dan Zuid-Limburg. De soort is hier en in De Dreijen dan ook in de vorige eeuw 'aangeplant' op de appelbomen direct rechts van de hoofdingang. De plantenwerkgroep van de KNNV telde in 2011 in Belmonte op 29 appelbomen in totaal 65 Maretakken. Gemiddeld 2,2 per boom maar op één boom kwamen er 33 voor! Van zoveel halfparasieten wordt een boom niet beter. Een paar jaar geleden is deze boom dan ook bezweken.

Een appelboom (te) vol met maretak. Foto: Ina van Keulen.

Ogenschijnlijk mannelijke plant met bessen. Foto: Maurits Gleichman.

De Maretak (*Viscum album*; <https://www.verspreidingsatlas.nl/1391>) groeit bij voorkeur op Appel, Zwarte en Canadapopulier of Meidoorn en in Belmonte ook op de Esdoorns ten westen van vak B05 zoals goed te zien is nu de bladeren van de bomen zijn. Maretakken groeien zeer zelden op eik. Vanuit Belmonte is de Maretak verder verspreid. Zo groeien ze hoog in de Canadese populieren langs de Veerdam. Ook op Berk en zelfs op een Linde komt de soort voor en wel op de hoek van de Generaal Foulkesweg en de Dreijenlaan. Verantwoordelijk voor deze verspreiding is vooral de Grote Lijster (*Turdus viscivorus*) ofwel *Viscum*-etende Lijster, die zeer gesteld is op de bessen van de Maretak.

Begin november hoorde ik zijn ratelende roep al in Belmonte. De Grote lijster bewaakt de besdragende Maretakken en jaagt andere Grote lijsters weg. Enkele jaren geleden zagen we in april een hele familie Grote lijster luidruchtig van de rijpe bessen in de eerder genoemde appelboom eten. Het geleachtige vruchtvlies is erg plakkerig. Lange tijd werd aangenomen dat de Grote lijster de zaden verspreidt door zijn snavel schoon te vegen aan takken. Dat klopt niet, zoals Maurits Gleichman waarnam in zijn tuin vlakbij op de Wageningse Berg. In die tuin heeft Maurits in 1990 maretakbessen afgeveegd op de takken van een appelboom. Die boom zit inmiddels vol met maretakken waaraan Grote lijsters zich tegoed doen. Vanuit huis zag Maurits dat lange, slijmerige strengen vol met onverteerde zaden via de cloaca van de Grote lijster naar buiten kwamen. De meeste strengen vielen op de grond maar sommige strengen plakten vast aan lagere takken. Op die takken ontkiemden vervolgens de zaden. Overigens, zo zag Maurits, wordt de Maretak toch ook verspreid door het afvegen van plakkerige snaveltjes: dat doen Zwartkoppen.

Het zaad in de bes vormt een worteltje dat in de boomtak dringt en in de houtvaten van de gastheer groeit, waaruit het water en mineralen opneemt. Het plantje is groen, wat betekent dat het via fotosynthese zelf organische stoffen maakt en is daarmee een halfparasiet. Uit het kiemplantje groeien naar alle kanten scheuten uit die zich gaffelvormig vertakken: ieder jaar groeien er aan het einde van elke scheut twee nieuwe takjes waardoor uiteindelijk een bol ontstaat. Maretakken bloeien in maart-april; de bloemen worden bestoven door vliegen en bijen. Na bevruchting ontstaan witte bessen die de volgende winter pas rijpen. In elke slijmerige bes zit één zaad. De Maretak is een tweehuizige plant wat betekent dat er mannelijke en vrouwelijke planten zijn. Bessen tref je dus alleen op vrouwelijke planten aan.

Toch zag Maurits op een gegeven moment een takje met bessen op een mannelijke plant, dus - soms - toch eenhuizig? Nee, want Maurits zag dat zo'n lange, kleverige streng met 'zaden' ook kan vastplakken op een onder de vrouwelijke Maretak groeiende mannelijke struik en daar dan ontkiemt.

Maurits' ontdekkingen waren nieuw voor het Rijks-herbarium. Zo zie je maar wat je door goed te observeren in je eigen tuin nog aan de wetenschap kunt toevoegen!

De Maretak heeft zich dankzij de Grote Lijster en de Zwartkop flink buiten Belmonte verspreid. Laat in de winter van 2016-2017 telden wij o.l.v. Maurits 664 Maretakken waarvan 171 in Belmonte. Daarvan groeide geen enkele op een eik, toverdrank zit er

voor ons dus niet in. Daarvoor moeten we afreizen naar Gallië waar Panoramix met zijn gouden sikkel een bloeiende maretak van de heilige eik afsnijdt.

Dit artikel is eerder gepubliceerd in de Nieuwsbrief voor de vrijwilligers van Belmonte. Maurits Gleichman heeft zijn tuinwaarnemingen gepubliceerd in de nummers Winter 2020 en Lente 2021 van het tijdschrift Oase

Wie is er bang voor de boze wolf?

Henrik de Nie

Er wachten ons barre tijden. Wellicht staat er een Henk Bleeker 2.0 in de coulissen om het milieu- en natuurbeleid verder af te breken. Ongetwijfeld zal daarbij de bescherming van de wolf een rol spelen. Nu al leidt de aanwezigheid van de wolf tot heftige discussie tussen voor- en tegenstanders. Meestal is het woord 'discussie' niet op zijn plaats. Door de megafonowerking van de sociale media is het meer een over en weer roepoeteren van meningen. Waarbij het een wijdverbreide misvatting is dat men verstand zou moeten hebben van zaken waarover men een mening heeft.

Natuurbeschermers, aldus in de verdediging gedrukt, komen dan wellicht in de verleiding om argumenten te gebruiken die een averechts effect hebben. Ik noem er maar een paar:

- De wolf is een schuw en intelligent dier, het is de wat wild uitgevallen versie van onze trouwe viervoeter, de hond. Hij doet soms naar, maar is eigenlijk heel sociaal.
- Het is een verrijking van onze fauna, net zo interessant als de das, vos, boommarter of de hermelijn.
- Alle verhalen over wolven die mensen aanvallen zijn fictie. Roodkapje is een sprookje, dus sowieso ver bezijden de feiten.
- Wolven die aan hondsdolheid, het rabiësvirus, lijden zijn gevaarlijk, maar dat virus is hier uitgestorven.
- Misschien was er in het verleden, toen er nog strenge winters waren en het platteland door rovers en muitende krijgsmendes onveilig werden gemaakt, wel eens een roedel hongerige wolven die de mens intimiderend behandelde, maar nu beleven we geen strenge winters meer en oorlog voeren doen we ook niet meer.
- Kortom die argumenten van de tegenstanders van de wolf deugen niet; wij moeten leren omgaan met de wolf. Punt gemaakt.

Dit dacht ik ook allemaal voordat ik het boek "De wolf in de Lage Landen" van Wim van Heugten ter hand nam en daarnaast ook nog het boek van Roelke Posthumus over de wolf uitlas. Wim van Heugten heeft, samen met zijn broer Wiro, 35 jaar lang oude documenten over wolven, wolvenjachten, schade door wolven en aanvallen op mensen bestudeerd. Dan blijkt dat er ontzettend veel

geschreven is over wolven. Dit geldt vooral voor documenten afkomstig uit België, maar ook uit Zuid- en Oost-Nederland is heel veel materiaal. Dan blijkt dat allerlei verhalen soms met een korrel zout genomen moeten worden. Inderdaad zijn veel verhalen over wolven nogal opgeklept. Binnen de christelijke traditie is de wolf het symbool van het kwaad, een manifestatie van de duivel. De schaapskudde staat voor de gemeenschap van de gelovigen en de wolf is de gewelddadige ordeverstoorder. Naast de vervolging van heksen bestond ook de notie dat er mensen konden veranderen in weerwolven, vreemde moordzuchtige wezens, half dier half mens.

Echter, als we al dit bijgeloof wegfilteren, blijft er een grote hoeveelheid feitenmateriaal bestaan waar mensen die de wolf willen verdedigen, echt niet omheen kunnen. Strenge winters worden ongetwijfeld zeldzaam, tegen het rabiësvirus bestaan vaccins, maar oorlogen in Europa zijn helaas niet uitgebannen, lees de kranten. Er zijn verontrustend veel verhalen over aanvallen van wolven op mensen, vooral

op kinderen. Dertien goed gedocumenteerde aanvallen op kinderen dateren uit de omgeving van Venlo uit het jaar 1811. Daarnaast meldt Posthumus in haar boek een zorgvuldig onderzochte dodelijke aanval op een joggende 32-jarige vrouw in Alaska in maart 2010.

Daarnaast moeten we niet vergeten dat onze trouwe viervoeter, de hond, ook geen lieverdje is. De hond is goed voor 150.000 mens-dier bijtincidenten per jaar, waarvan het grootste deel niet ernstig is, maar toch goed voor 6900 keren een bezoek aan de spoedeisende hulp, 230 opnames in een ziekenhuis en 0,5 tot 1,2 doden per jaar, vaak kleine kinderen (Neijenhuis et al. 2017, cijfers van 2006/7). Mijn advies is daarom, verdedig de wolf met de juiste argumenten. Wuif bezwaren niet te snel weg en ga niet doen alsof de wolf een soort ruwe bolster met blanke pit (uw trouwe, intelligente, sociale hond) is. De wolf is echt een moordlustige jager. Kijk naar de feiten en vraag door. Is ieder aangevallen landbouwhuisdier echt slachtoffer van de wolf? Waren de tegenmaatregelen, waarover heel veel praktische kennis, juist genomen? Uit een bericht op nu.nl van 17 januari bleek dat bij 99% van de

aanvallen op schapen en andere landbouwhuisdieren, de eigenaars geen effectieve beschermingsmaatregelen hadden genomen. Men wil domweg af van de wolf.

Gebruik voor het behoud van de wolf dit als beste argument: als we willen dat Nepalezen en Indiërs en tal van andere volkeren op andere continenten panthers, tijgers, nijlpaarden en olifanten de ruimte gunnen, dan moeten wij als veel rijkere samenleving ook leren leven met schade door grote wilde dieren. Maar doe dit verstandig, neem maatregelen en laat de wolf niet wennen aan de mens. Houd hem schuw en gedraag je niet als een makkelijke prooi door hard weg te rennen. Imponeer de wolf, jaag hem weg.

Wim van Heugten, 2023. De wolf in de lage landen. stichting Matrijs Utrecht. isbn 9789053456002

Neijenhuis, F., M Kluivers en H. Hopster, 2017. Minder hondenbeten, puzzelen naar veiligheid voor mens en dier. Wageningen livestock research.

Roelke Posthumus, 2019. Wolf. de terugkeer van een jager. Noordboek natuur. isbn 9789056155469

Rietgors

Auke Terluin (tekst en foto's)

De rietgors zal wel de 'gewoonste' gors van Nederland zijn. En riet één van de meest algemeen voorkomende planten. Rietgorzen lijken aan riet gebonden te zijn: Is er riet, dan zijn er rietgorzen. Al in het vroege voorjaar hoor je het eenvoudige liedje van de mannetjes klinken vanuit rietland, rietkraag of rietzoom. Ook kleine plekjes riet langs plas of kanaal kunnen al door rietgorzen bewoond worden. Rietgorzen hebben een sterke voorkeur voor wat ouder riet met ook een enkel boompje, wilg of els, daartussen. Het spontaan opschieten van dergelijke boompjes is eerder regel dan uitzondering, dus in de praktijk wordt meestal 'vanzelf' aan deze voorkeur voldaan. In de top van zo'n boompje heeft het territorium-houdende mannetje dan een vaste zangpost. Meestal benut hij meerdere zangposten in zijn eigen gebiedje.

Het mannetje rietgors verschilt in het winterkleed niet veel van het overwegend bruine vrouwtje. In het vroege voorjaar slijten de bruine randjes van de

kop- en contourveren en blijken de kopveertjes zwart, het kraagje wit en de rug warm bruin gestreept. Net als bij de meeste andere gorzen zijn de buitenste staartveren gedeeltelijk wit, wat pas echt opvalt als de vogel de staart spreidt.

Mannetje rietgors op lisdodde in het Binnenveld. In het vroege voorjaar zijn de bruine kopveerrandjes nog niet afgesleten. 20-03-2021.

Rietgors-mannetje zingt in de rietkraag langs de Grift in het Binnenveld. 01-04-2021.

Vrouwtje rietgors op de Edese heide. 09-02-2021.

Gerzen zijn zaden-etende zangvogels. De jongen worden echter met eiwitrijke insecten gevoerd. Een goede insectenstand is dus ook voor deze vogels van levensbelang. Het nest bevindt zich op of net boven de grond in dichte vegetatie, vaak aan de waterkant in een zeggepol of laag in een wilgenstruik. De eitjes zijn licht purper-bruin met enkele donkere krabbels, de jongen zitten nogal goed in het (zwarte) dons. Een legsel bestaat uit gemiddeld vijf á zes eitjes en er zijn twee, soms drie, legsels per seizoen.

Als standvogel is de rietgors ook in de winter in ons land te vinden, dan ook buiten het rietland. Behalve rietzaden eten de vogels allerlei graszaden, inclusief die van het pijpenstrootje, dat geholpen door stikstofverrijking afkomstig van vooral de intensieve veehouderij, erg veel op heidevelden voorkomt. Als er sneeuw gevallen is, steken de stijve stengels van deze grassoort hoog genoeg boven de sneeuwlaag uit om zo voor zaad-etende vogels beschikbaar te blijven. Op 9 februari 2021 fotografeerde ik voedsel zoekende rietgorzen op de Edese heide, in de sneeuw.

Spinsel: Filosoof in een putje

Wim Braakhekke (tekst en foto)

Vakantie op Terschelling. 's Morgensvroeg met de hond naar het strand.

In een putje naast het duinpad staat een man in werkkleding moeilijke dingen te doen met leidingen of kabels. Ik sta stil naast het putje, want de hond snuffelt fanatiek onder een duindoornstruik. Om niet bot over te komen zeg ik richting putje: 'Zijn er problemen?' De man kijkt op van zijn kabels en strekt zijn rug. 'Nee hoor, wij hebben alleen oplossingen.' En daarna met een grijns: 'Maar voor elke oplossing hebben we wel een probleem.' 'Gelukkig maar!' zeg ik wat onhandig.

De hond is uitgesnuffeld. Ik loop richting strand, denkend over het antwoord uit het putje. Het heeft een filosofisch haakje dat me niet loslaat. Wat is er eerst: de oplossing of het probleem? Problemen zonder oplossing zijn er zat. Maar oplossingen zonder een probleem? Antwoorden zonder vraag? Technieken zonder toepassing?

'Serendipiteit' is de kunst iets te vinden waar je niet naar zocht en er een toepassing bij te zien. Klassiek voorbeeld is de ontdekking van penicilline door Alexander Fleming. Ik dacht ook aan de uitvinding van de pH-meter, begin vorige eeuw. Daarna verscheen een golf van publicaties, waarin men van alles en nog wat probeerde op te hangen aan de pH. En dan is er nog de anekdote waarin iemand 's nachts onder een lantaarnpaal iets loopt te zoeken.

De Spinsel is onze column waar lezers op een prikkelende en kritische manier berichten over een fenomeen in de natuur. Reageren of zelf een column indienen? Zendt uw bijdrage naar de redactie (Urtica.knnv@gmail.com).

Voorbijganger schiet te hulp. 'Wat zoekt u?'. 'Mijn huissleutels'. 'Waar had u ze voor het laatst?'. 'Verderop, maar daar is het te donker om te zoeken.' Tja

...

De mens is nieuwgierig, inventief, innovatief. Maar we zijn ook behoudend. We zoeken lang door langs de bekende weg. Hekel aan radicale keuzes. Voorbeelden? Wat dacht je van bollenvelden bespuiten met nog meer landbouwgif om de opbrengst te verhogen. Of nog betere luchtwassers maken om stikstofuitstoot uit stallen te verminderen? En hoe zit het trouwens met steenmeel strooien om bodemverzuring te stuiten? De oplossingen van vandaag veroorzaken vaak de problemen van morgen. Overpeinzingen, dankzij een filosoof in een putje.

Binnenveldse reeën

Auke Terluin (tekst en foto's)

'Kijk, een hert', zegt de moeder tegen haar dochter-tje dat vóór haar zit, in het kinderzitje dat aan het stuur van de fiets hangt. Reeën worden in het binnenveld vaak gezien. Voor mij begint het al onderweg vanaf Ede bij de Groene Grens te Veenendaal, waar in het natuurbouwgebiedje meestal een groepje van drie te zien is. Verderop, net in het Binnenveld, is er een groep van tien, soms wel twaalf, die zich opvallend in open terrein ophoudt. Het hert is bijna altijd een ree, reeën leven in een 'sprong', niet in een groep en we praten soms de jager na als die het heeft over 'het ree' in plaats van 'de ree'.

Sprong reeën in het Binnenveld, de bebouwing rukt op.

Gespannen kijkt het duo in mijn richting (boven). De verstoorde reeën proberen te bepalen waar ze het beste naartoe kunnen vluchten (onder).

Hoewel het met de ree (*Capreolus capreolus*), net als met de meeste wilde dieren in Nederland helemaal niet zo goed gaat, wordt er nog steeds overal op deze hertjes gejaagd, door wildbeheereenheden onder (eigen) streng toezicht. Er wordt 'geogost van de natuurlijke aanwas' en de aantallen moeten beperkt worden om te veel schade voor de land- en tuinbouw te voorkomen. Reeën eten grassen en kruiden.

Op 10 mei 2022 bevond ik mij weer eens in het Binnenveld. Ik was zojuist het huisje aan de Veensteeg, dat met de steenuil-nestkast in de tuin, voorbij gefietst. Daar waren mannen bezig met het opladen van een onduidelijke houten constructie op het vorkheftruck-opzetstuk van een kleine tractor. Even later werd ik door het voertuig ingehaald, dat wat verderop linksaf de weg verliet en het weiland in reed. Nog wat verder langs de steeg stapte ik af om

bij een vogelgeluid dat uit het riet kwam stil te staan, de camera in de aanslag. Al snel werd mijn aandacht afgeleid door twee nogal paniekerig rondrennende reeën. Zo nu en dan stonden ze stil om eventueel gevaar te peilen. Ik zag ook dat de trekker bij een langs een sloot groeiende wilg was aangekomen en dat die plek de bestemming van het houten maaksel moest zijn. De reeën waren zeer waarschijnlijk uit hun dekking aan de voet van de wilg tussen het riet opgeschrikt en gevlucht. Nu kwamen de twee steeds meer mijn kant op. Ik zag ook dat het om een bok en een dikke, want drachtige, geit ging. Als ze stopten om rond te kijken, gingen ze steeds dicht bij elkaar staan. Mij konden ze niet peilen: Ik stond stil met de camera voor mijn gezicht. Toen ze nog maar op een meter of twintig bij mij vandaan weer stilhielden, maakte ik mijn mooiste reeënfoto ooit.

Wat er nu zo nodig op dat moment, midden in de vogelbroedtijd, naar de wilg verplaatst moest worden, bleek, toen het rechtop tegen de boom stond, een hoogzit met trapje, een door jagers gebruikt opzetje om boven de grond en verscholen tussen de

lage wilgen-takken, het argeloos naderende wild met een welgemikt schot te kunnen verrassen.

De ironie van het moment wilde dat ik hier, met mijn 'shot', door toedoen van de verstoorde 'drijvers' de geslaagde 'jager' werd (zonder bloed, of 'zweet').

De hoogzit in positie tegen de (schiet)wilg

De vlinders van Begraafpark Moscowa

Rob Groendijk

Moscowa in Arnhem is één van de oudste begraafplaatsen van Nederland. Momenteel is het meer een begraafpark met veel aandacht voor vlinders; zowel spiritueel, ecologisch als fysiek door fraai ontworpen wandelpaden.

Ten noorden van Arnhem, tegen de bossen van de Waterberg, ligt "Begraafplaats & Crematorium Moscowa". Moscowa is één van de oudste begraafplaatsen van Nederland. De naam is afgeleid van de in

1847 gebouwde ontginningsboerderij "Moskowa" (met een "k") die direct naast de begraafplaats is te vinden. De boerderij werd in dat jaar gebouwd op initiatief van Hendrik Jacob Carel Johan baron van Heeckeren, heer van Enghuizen en Beurse (1785-1862). Van Heeckeren had de naam niet zomaar gekozen. Als militair had hij als jong officier deel genomen aan vele veldtochten in Pruisische en Franse dienst. Onder Napoleon trok Van Heeckeren

Klein geaderd witje. Foto: Nynke Groendijk.

in 1812 naar Rusland. Moscowa werd in 1876 in gebruik genomen en was toen acht hectare groot. Door de eeuwen heen groeide het tot een park van ruim dertig hectare. André Kruijmer was er locatiemanager van 2004 tot 2021. In 2004/2005 is Moscowa ingrijpend verbouwd om optimaal tegemoet te kunnen komen aan de wensen van families en nabestaanden. Bovendien is in 2008 gestart met het meerjarig Masterplan 'Van begraafplaats naar begraafpark'. Sedert 2021 is Arjen van Vessem de locatiemanager van Moscowa en worden nieuwe ecologische plannen ontwikkeld en verder uitgevoerd

Vlinders spelen met name een grote rol in de symboliek vanwege hun metamorfose. De overgang van een rups naar een gevleugeld en gekleurd insect is enorm, niet alleen wat betreft het uiterlijk maar ook qua levenswijze. In het christelijk geloof staat een vlinder symbool voor een nieuw begin, de wedergeboorte of de wederopstanding van de menselijke ziel (zoals een vlinder uit haar pop). De drie stadia die de ziel doorloopt zijn dan leven (rups), dood (pop) en wederopstanding (vlinder). Is de rupsfase nu de belangrijkste fase en de vlinder slechts het instrument om te zorgen voor voortplanting en verspreiding? Of is toch de vlinder de belangrijkste fase en zorgt de rups slechts voor de noodzakelijke ontwikkeling?

Een vlinder als symbool komt dus niet uit de lucht vallen. Daarom denken veel mensen aan hun dierbaren als ze een vlinder zien vliegen. Het symbool

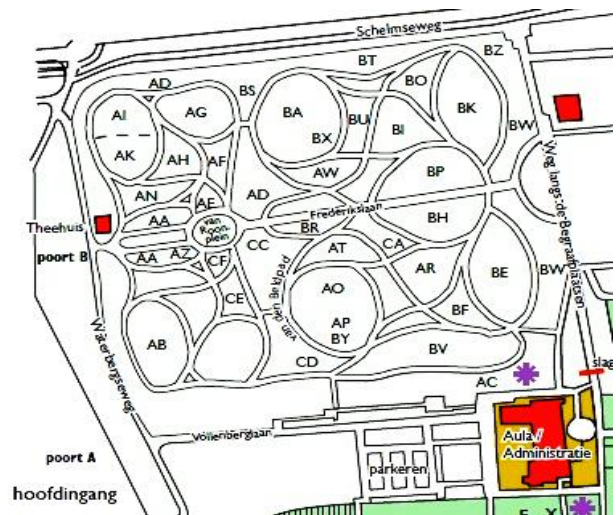

Beplanting op Moscowa. Foto: Nynke Groendijk.

van de vlinder past daarom zo mooi bij een begraafpark.

Een deel van het begraafpark is aangelegd in de vorm van een vlinder. Het lijkt wel een dag- en een nachtvlinder. Op het 'vlinder' gedeelte lopen de paden in ronde vormen, maar op de grond herken je dat niet direct. Het wandelpad vormt als het ware de verbinding tussen het aardse en het spirituele. Recent is een wandelpad van asfalt ontdaan om de 'vlinder' nog beter tot zijn recht te laten komen.

Het aardse is terug te vinden in het ecologisch beheer van het park. "Moscowa is natuurlijk in eerste instantie een gedenkpark", vertelt voormalig locatiemanager Andre Kruijmer. Dat hij ook IVN Natuurgids was heeft hem veel geholpen bij het herinrichten van het park. Om vlinders aan te trekken zijn er veel waardplanten geplant voor het opgroeien van de rupsen. Ook wordt er gefaseerd gemaaid. "Bloemperken worden ingezaaid met inheemse mengsels" vertelt de huidige locatiemanager Arjen van Vessem. Daardoor is in het park een grote di-

Deel van de plattegrond van Moscowa. Foto: website Moscowa.

versiteit aan insecten zoals vlinders, bijen en hommels te vinden. Klimop, herfstasters en andere nectarplanten zijn ook aanwezig om deze insecten te lokken. Daarmee krijg je dan weer heel veel soorten vogels.

Het blad van bomen dat in de herfst wordt verzameld gaat terug onder de bomen, struiken en planten. Zo ontstaat er een mooie dikke humuslaag met de bedoeling om uitdrogen van de bodem in de zomer te voorkomen. Hoe dikker de humuslaag, hoe beter het vocht wordt vastgehouden. Bovendien kunnen vogels zoals de merel er in de winter mooi in wroeten om nog wat wormpjes e.d. te vinden.

Al met al een mooi en rustgevend park waar je ook gewoon zonder doel mag komen genieten van planten, insecten en vogels.

Bronnen:

Begraafpark Moscowa: <https://www.moscowa.nl/>

Funerair erfgoed Moscowa: <https://www.dodenakkers.nl/gelderland/moscowa.html>

Wikipedia: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Moscowa>

Natuuracademielezingen

Ger van Maanen

Natuuracademielezing 'Predator-prooi-relaties' door bioloog Piet van den Hout (pietvandenhout.com, schrijver van 'Gevaarlijk spel' en 'Op de huid van de heide'). Dinsdag 19 maart 2024, 20.00-21.30 uur, Bevrijdingskerk Wageningen, Ritzema Bosweg 18, 6703 AX WAGENINGEN.

Wolven. Foto: website Piet van den Hout.

'Roofdielen zaaien de dood maar oogsten het leven. (...) Dat de natuur mooi is, we wisten het, maar mooier is te weten hoe ze werkt', schrijft Midas Dekkers over het boek 'Gevaarlijk spel' van Piet van den Hout. In dat boek en tijdens deze lezing verhaalt hij over de bepalende rol die predator-prooi-relaties spelen in het functioneren van ecosystemen. Hij put hierbij uit zijn ervaringen als onderzoeker van steltlopers en valken in de Waddenzee en de Banc d'Arguin, zijn veldwerk met leeuwen in de Serengeti en zijn jaarlange omzwervingen op de Regte Heide bij Tilburg waarover hij recent een natuurdagboek schreef. Alleen de angst bij prooidieren drukt al een stempel op de natuur en is sinds de terugkeer van de wolf ook zichtbaar in Nederland. De mens noemt Van den Hout een superpredator die 'zijn eigen regels schept', terwijl de andere roofdielen 'aan de spelregels van de piramide zijn gebonden'.

Natuuracademielezing 'Botanische illustratie: kunst en/of botanie?' door historica Liesbeth Missel, voormalig conservator Speciale Collecties, Wageningen University & Research. Dinsdag 16 april 2024, 20.00-21.30 uur,

Bevrijdingskerk Wageningen, Ritzema Bosweg 18, 6703 AX WAGENINGEN.

Compilatie botanische illustraties uit Speciale Collecties, Wageningen University & Research. Foto: Liesbeth Missel.

Afbeeldingen van planten hebben door de eeuwen heen verschillende betekenissen en doelen gehad en gekregen, afhankelijk van het belang dat er aan planten werd gehecht. Planten werden aanvankelijk vooral bestudeerd als onderdeel van de medische wetenschap, hun vermogen om mens en dier te helen. Ook werden vanuit de religie morele en ethische aspecten aan planten toegekend. Met de opkomst van de natiestaat in de negentiende eeuw verkrijgen planten ook een politieke rol, de nationale flora én de bepaling van een uitverkoren nationale plant. In een vogelvlucht door de geschiedenis van de botanische illustratie wordt ingegaan op de hoogtepunten uit de Nederlandse botanische kunst. Vanuit haar jarenlange ervaring als conservator Speciale Collecties focust Liesbeth Missel vervolgens op het gebruik van illustraties binnen de wetenschap in het Wageningse kennisdomein in de twintigste eeuw.

De Blauwe kamer. Foto: Ginus Bons.

Activiteiten in maart, april en mei.

Kijk voor meer informatie, recente aanpassingen en aanvullingen op onze website <https://wageningen.knnv.nl/agenda/> of scan de bijgaande QR-code. Je kunt ook contact opnemen met de contactpersonen. Alle belangstellenden zijn van harte welkom bij de activiteiten. Ook niet-leden zijn welkom om zo kennis te maken met de vereniging: meldt je dan wel even aan bij de contactpersoon.

Maart	Activiteit
Zondag 3 maart	Zondagwandeling Mookerheide <i>Info: Frans Jacobs (f.jacobs12@kpnplanet.nl; 0488-441093 of 06-44254850).</i>
Dinsdag 5 maart	Natuuracademielezing Wallacea: de Indonesische tuin van Eden? <i>Info: zie elders in de Urtica</i>
Woensdag 6 maart	Plantenwerkgroepavond over ruwbladigen <i>Info: Ina van Keulen (ina.vankeulen@chello.nl; 06-37198773)</i>
Donderdag 7 maart	Korstmossenwerkgroepavond <i>Info: Christa Heyting (c.heyting10@hetnet.nl; 0318-415673)</i>
Zaterdag 9 maart	Plantenexcursie Pinetum De Dennenhorst <i>Info: Leny Huitzing (lenyhuitzing@planet.nl; 0317-417943 of 06-1406898)</i>
Zaterdag 9 maart	Vogelexcursie Bekendelle en Groeve Winterswijk <i>Info: Wim Haver (wimhaver@outlook.com; 06-16484728 -WhatsApp).</i>
Zaterdag 9 maart	Mossenexcursie Zandgroeve bij Maarn <i>Info: André van Lammeren (vanlammeren@chello.nl; 06- 42 65 29 91)</i>
Woensdag 13 maart	Insectenwerkgroepavond <i>Info: Jinze Noordijk (06-14605259).</i>
Donderdag 14 maart	Vogelwerkgroepavond <i>Info: secretaris.vwg.wageningen.eo@gmail.com.</i>
Dinsdag 19 maart	Mossenwerkgroepavond <i>Info: André van Lammeren (vanlammeren@chello.nl; 06-42652991).</i>
Dinsdag 19 maart	Natuuracademielezing 'Predator-prooi-relaties' door Piet van den Hout <i>Info: zie elders in de Urtica</i>
Woensdag 20 maart	Jaarlijkse Algemene Vergadering <i>Info: secretaris@wageningen-eo.knnv.nl</i>
Donderdag 21 maart	Natuurwandeling Oranje Nassau's Oord <i>Info: Eric Minke (minkesuz@outlook.com)</i>
Woensdag 27 maart	Insectenwerkgroepavond <i>Info: Jinze Noordijk (06-14605259).</i>
Zaterdag 30 maart	Korstmossenexcursie naar Franse kamp <i>Info: Christa Heyting (c.heyting10@hetnet.nl; 0318-415673)</i>
Zaterdag 30 maart	Nachtvlienderexcursie in de Ommuurde Tuin Alternatieve datum en tijdstip: Vr 5/ za 6 april <i>Info: Maurice Franssen (fransseq@xs4all.nl)</i>

April	Activiteit
Donderdag 4 april	Korstmossenwerkgroepavond <i>Info: Christa Heyting (c.heyting10@hetnet.nl; 0318-415673)</i>
Zaterdag 6 april	Mossenexcursie Begraafplaats Ellecom <i>Info: André van Lammeren (vanlammeren@chello.nl; 06-42652991)</i>

Zondag 7 april	Zondagwandeling Bemmelse Zeeg <i>Info: Frans Jacobs (f.jacobs12@kpnplanet.nl; 0488-441093 of 06-44254850)</i>
Woensdag 10 april	Insectenwerkgroepavond <i>Info: Jinze Noordijk (06-14605259)</i>
Donderdag 11 april	Vogelwerkgroepavond <i>Info: secretaris.vwg.wageningen.eo@gmail.com.</i>
Dinsdag 16 april	Natuuracademielezing Botanische illustratie: kunst en/of botanie? <i>Info: zie elders in de Urtica</i>
Dinsdag 16 april	Mossenwerkgroepavond <i>Info: André van Lammeren (vanlammeren@chello.nl; 06-42652991)</i>
Donderdag 18 april	Natuurwandeling Belmonte <i>Info: Arnold Braaksma, 06-80164499</i>
Woensdag 24 april	Insectenwerkgroepavond <i>Info: Jinze Noordijk (06-14605259).</i>
Zaterdag 28 april	Plantenexcursie naar Arboretum Poort -Buiten <i>Info: Leny Huitzing (lenyhuitzing@planet.nl; 0317-417943 of 06-14061898)</i>

Mei	Activiteit
Vrijdag 3 mei	Nachtlinderexcursie in de Ommuurde Tuin Alternatieve datum Vr 10/Za 11 mei <i>Info: Maurice Franssen (fransseq@xs4all.nl)</i>
Zondag 5 mei	Zondagwandeling Maasheggebied tussen Sambeek en Vierlingsbeek <i>Info: Frans Jacobs (f.jacobs12@kpnplanet.nl; 0488-441093 of 06-44254850)</i>
Woensdag 8 mei	Insectenwerkgroepavond <i>Info: Jinze Noordijk (06-14605259)</i>
Donderdag 9 mei	Vogelwerkgroepavond <i>Info: secretaris.vwg.wageningen.eo@gmail.com.</i>
Zaterdag 11 mei	Excursie dagvlinders, Westberg Wageningen <i>Info: Sjoertje de Boer (s.boer816@upcmail.nl)</i>
Maandag 13 mei	Excursie dagvlinders, Arboretum Oostereng <i>Info: Sjoertje de Boer (s.boer816@upcmail.nl)</i>
Donderdag 16 mei	Natuurwandeling Bennekomse Bos <i>Info: Rhea Rekker (06-51278949)</i>
Zaterdag 18 mei	Week van de Biodiversiteit: Excursie dagvlinders WUR terrein <i>Info: Sjoertje de Boer (s.boer816@upcmail.nl)</i>
Woensdag 22 mei	Insectenwerkgroepavond <i>Info: Jinze Noordijk (06-14605259).</i>
Donderdag 23 mei	Libellencursus voor gevorderden <i>Info: Sjoertje de Boer (s.boer816@upcmail.nl)</i>
Vrijdag 24 mei	Nachtlinderexcursie in de Ommuurde Tuin Alternatieve datum Vr 31 mei/ za 1 juni <i>Info: Maurice Franssen (fransseq@xs4all.nl)</i>
Zaterdag 25 mei	Week van de Biodiversiteit: Ecologische wandeling <i>Info: Leny Huitzing (lenyhuitzing@planet.nl; 0317-417943 of 06-14061898)</i>

Afzender:
KNNV Wageningen en omstreken
P/A Lombardi 130
6708 LV WAGENINGEN

